

juridisk rådgivning for kvinner ***JURK***

Justis- og beredskapsdepartementet

Oslo, 15. desember 2017

HØRING – FORSLAG TIL NY FINANSAVTALELOV

Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) viser til høringsbrev av 07.09.2017 vedrørende forslag til ny finansavtalelov. Vi takker for tilliten som høringsinstans.

JURK gir gratis juridisk rådgivning til alle som definerer seg som kvinner og bistår blant annet i saker om gjeld, pengekrav og økonomisk vold. JURK gir både generell informasjon om rettsregler og bistår konkret i enkeltsaker. Vi uttaler oss her på bakgrunn av de erfaringer vi har gjort gjennom vår saksbehandling.

JURK har følgende merknader til lovforslaget.

Utredningens lovforslag

JURK er positive til at departementet tar initiativ til en revidering av finansavtaleloven, som skal gjøre regelverket og terminologien mer tilgjengelig for kundene, og som skal bidra til å gi forbrukere et sterkere rettslig vern ved inngåelse av finansavtaler. Vi støtter derfor forslaget til en ny finansavtalelov.

I det følgende vil vi kommentere ulike forslag som vi mener er av særlig betydning for våre klienter.

Veiledningsplikt i forslagens § 4

JURK er enig i departementets forslag om å lovfeste en overordnet bestemmelse om tjenesteyters plikter. Særlig er vi positive til at tjenesteyterens veiledningsplikt spesifiseres, og at kravet om at tjenesteyteren skal kjenne sin kunde og tilpasse tilbudene som gis deretter, kodifiseres.

JURK har flere klienter som har blitt utsatt for økonomisk vold fra sin partner. Dette innebærer at de forhindres i å ha rådighet over sin egen økonomi, blant annet ved at partneren misbruker deres identitet til å ta opp forbrukslån. I flere saker som gjelder økonomisk vold, har vi også sett at klientene har begrensede norskkunnskaper. Dette

juridisk rådgivning for kvinner **JURK**

---

har blant annet gjort at de har stolt på sin partner, og signert et lånedokument uten å egentlig forstå avtalevilkårene. At tjenesteyterne overholder sin veiledningsplikt, og tilpasser veiledningen til kunden, kan bidra til at kunder som lures til å signere dokumenter, i større grad kan forstå risikoen de da utsetter seg for.

Det fremgår i bestemmelsen at dersom det betales et vederlag, skal «veiledningens omfang, pris og anbefalingene fremgå av et skriftlig dokument». JURK kan ikke se at det er noen god begrunnelse for at det her må betales et vederlag, og mener at forbeholdet om vederlag bør tas ut av bestemmelsens ordlyd.

Videre mener JURK at tjenesteyters manglende overholdelse av veiledningsplikten bør føre til et erstatningsansvar for tjenesteyter. At dette nå er kodifisert i forslaget § 11 er derfor svært positivt.

Ansvarsplassering ved misbruk av sertifikat for elektronisk signatur og bevisbyrde

I lovforslaget foreslås en ny bestemmelse(§ 14), som skal regulere ansvarsfordelingen mellom tjenesteyter og kunden ved misbruk av sertifikat for elektronisk signatur. I det nye forslaget fjernes det nåværende skillet mellom ansvar for misbruk ved uautoriserte betalingstransaksjoner og andre finansielle disposisjoner. Dette mener JURK er en svært viktig endring.

I likhet med det som fremkommer av høringen, opplever JURK at bruken av elektronisk signatur ved BankID innebærer en risiko for misbruk og identitetstyverier. JURK har gjennom de siste årene stadig blitt kontaktet av kvinner som søker hjelp etter å ha opplevd identitetstyveri begått av sine partnere, først og fremst gjennom bruk av hennes bankID uten hennes samtykke eller viten. Eksempelvis hender det at partneren har tatt opp lån eller startet firma i hennes navn, noe som fører til at kvinnen sitter igjen med enorme mengder lån hun ikke har noen forutsetninger for å kunne nedbetale, og en partner som nekter å betale noe som helst. Dette er å anse som økonomisk vold. Ofte henger dette også sammen med psykisk og eller fysisk vold. Flere kvinner som lever i voldelige forhold opplever nettopp å bli truet eller lurt til å gi fra seg opplysninger som kan benyttes av partneren til å gjøre avtaler om finansielle tjenester.

At ansvaret for tap i saker der sertifikat for elektronisk signatur er misbrukt, nå legges til tjenesteyter, vil kunne føre til at kvinner som utsettes for utnyttelse og økonomisk vold i nære relasjoner, får en bedre rettslig beskyttelse.

Slik høringen poengterer, er bruken av BankID for elektronisk signatur blitt en svært vanlig måte for kunder å inngå avtaler om og utføre finansielle tjenester. Dette er kanskje den mest praktiske og effektive måten å gjennomføre finansielle transaksjoner på, og et slikt tilbud fra bankenes side er i utgangspunktet positivt. Når banken tilbyr en ordning med bankID for sine kunder, er JURK enige med departementet i at dette må medføre et ansvar på bankens side. At den som er blitt utsatt for identitetstyveri skal være erstatningsansvarlig overfor kredittyter ved opptak av forbrukslån, mener JURK blir en ansvarsfraskrivning fra kredittyterens side.

At ansvaret på denne måten plasseres på kredittyterens side, vil kunne øke deres incentiv til å innføre rutiner som forsikrer at de forholder seg til rette debitor (personen som er faktisk utførte betalingstransaksjonen eller disposisjonen av en finansiell tjeneste), og dermed forebygge at misbruk av BankID forekommer. Som det understrekes i høringsnotatet, vil kredittyteren ha større forutsetning og mulighet enn kunden til å iverksette tiltak for å unngå tredjepersoners misbruk av sertifikater ved elektronisk kommunikasjon. Videre har kredittyteren større forutsetning for å pulverisere kostnadene dette måtte medføre.

Bevisbyrde i forslaget § 7

JURK er positive til en ny bestemmelse som lovfester at bevisbyrden alltid tillegges tjenesteyteren når det gjelder å oppfylle forpliktelser pålagt etter lov eller forskrift.

Når bevisbyrden er begrenset til å gjelde «plikter etter loven», kan imidlertid dette tolkes dithen at tjenesteyter ikke har bevisbyrden der en kunde er utsatt for identitetstyveri slik som beskrevet under forrige avsnitt. JURK er av den oppfatning at det også i slike tilfeller kan være rimeligst at bevisbyrden pålegges tjenesteyteren, da det viser seg å være svært vanskelig for en kunde å bevise et slikt tyveri. JURK erfarer at vi med dagens regelverk svært sjelden har noen reell mulighet til å bistå kvinner utsatt for økonomisk vold med å komme seg ut av en gjeldssituasjon, da det ofte er vanskelig å bevise at det faktisk ikke var kvinnen som for eksempel tok opp lånet. Tjenesteyter er videre i større grad i stand til å håndtere de tap som eventuelt måtte følge av at det er begått et identitetstyveri.

På bakgrunn av dette mener JURK at det bør gjøres en nærmere gjennomgang og vurdering av hvor bevisbyrden bør plasseres i saker med utnyttelse, økonomisk vold eller misbruk av elektronisk signatur i nære relasjoner. Vår erfaring er at det etter dagens ordning er tilnærmet umulig å vinne frem med slike saker overfor kreditor.

Begrenset markedsføring av kreditt

I departementets forslag foreslås det videre at markedsføringslovens alminnelige regler suppleres med ny bestemmelse i finansavtaleloven (§ 6), som bygger på gjeldende § 46. Ny bestemmelse stiller strengere krav til markedsføring av kreditt.

I høringsbrevet bes det om at høringsinstansene uttaler seg om hvorvidt et forbud mot markedsføring av kreditt i sosiale medier er hensiktsmessig og om eventuelle konsekvenser av et slik forbud. JURK er enige med Jussbuss i at det er et behov for å begrense markedsføring på sosiale medier, siden reklamene blir tilpasset personlig informasjon og søkehistorikk. Dersom man befinner seg i en vanskelig økonomisk situasjon, kan man lett bli påvirket av slik reklame. Det kan bidra til at flere havner i stadig mer alvorlige gjeldsproblemer.

JURK mener et forbud mot markedsføring i sosiale medier vil bidra til at færre havner i en situasjon der de har mer gjeld enn de kan betjene. Vi er derfor positive til et eksplisitt forbud mot slik markedsføring.

Avslagsplikt og plikten til kredittvurdering

Departementet foreslår i § 80 annet ledd at kredittyter skal avstå fra å yte kreditt hvis kredittvurderingen tilsier at kunden trolig ikke kan oppfylle de økonomiske forpliktelsene etter avtalen.

JURK stiller seg svært positiv til en slik avslagsplikt, og mener det er riktig at frarådingsplikten erstattes av denne. Vi har flere klienter med stor gjeldsbyrde, og mange har ikke oversikt over hvem de skylder penger og hvor mye de skylder. På tross av manglende evne til å betjene lånene, er det flere som stifter ny gjeld. Om kredittyter blir pålagt å vurdere kundens kredittvevne, og må avslå kreditt dersom kunden trolig ikke vil kunne oppfylle sine økonomiske forpliktelser, kan dette bidra til at gjeldsbyrden begrenses hos kunder. Forbrukeren vil få et bedre vern enn det de har i dag.

Avslagsplikten henger nøye sammen med plikten til kredittvurdering. JURK mener det bør presiseres i lov eller forskrift at kredittvurderingen må bestå i en individuell vurdering, der det tas høyde for kundens inntekter, utgifter og gjeldsbyrde. Dersom denne vurderingen viser at kunden ikke er betjeningsdyktig, skal lån avslås.

JURK mener videre at dersom kredittyter ikke har vurdert kundens kredittvevne, eller vurdert kredittvevnen til svak og likevel gir lån, bør dette klart være kredittyters risiko. I slike situasjoner bør avtalen om kreditt kunne lempes, og kunden bør ikke ha

juridisk rådgivning for kvinner ***JURK***

---

erstatningsplikt overfor banken.

Vi har for øvrig ingen andre anmerkninger til forslaget.

For Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)

Andrea Daae Bjørndal
saksbehandler

Julia Sjøholt Snellingen
saksbehandler

Ingeborg Aa. Fjeldstad
fagrådgiver